

Pozłotnik

731606

Inna nazwa zawodu: nie występują

Zadania i czynności

Praca pozłotnika polega na pokrywaniu cienką warstwą metalu przedmiotów użytkowych i wyrobów artystycznych, w celu podniesienia ich walorów dekoracyjno-ochronnych. Zabieg metalizacji może być wykonywany ręcznie lub metodą galwaniczną (elektrochemiczną).

W zawodzie tym istnieje specjalizacja, która wynika ze sposobu pracy.

Pozłotnik w małych zakładach usługowych - to pracujący indywidualnie rzemieślnik lub osoba przez niego zatrudniona. Jego praca polega na ręcznym nanoszeniu metali: mosiądzu, brązu, aluminium, złota, srebra, na przedmioty będące zazwyczaj wyrobami sztuki użytkowej, np. ramy obrazów, meble, rzeźby, nagrobki, elementy architektury wnętrz itp.

Tradycyjnym wyrobem firm pozłotniczych są artystyczne ramy, w które oprawiane są obrazy, lustra czy tkaniny. Pozłotnik wykonuje ramy z gotowych już listew. Zależnie od zamówienia, rama może być gładka lub zdobiona ornamentami (narożniki, fryzy, gzymsy) zaprojektowanymi i wykonanymi w pracowni pozłotniczej. Kredowo - klejowy ornament jest przyklejany do ramy, pokrytej specjalnie dobraną warstwą gruntową, która zwiększa przyczepność nakładanego metalu do podłoża. Na tak przygotowaną ramę pozłotnik nakłada metal. Jest to trudna operacja, ponieważ metal ma postać proszku lub bardzo cienkich płatków (na 1 mikron wchodzi 3 - 4 płatki brązu lub mosiądzu lub 5 - 6 płatków złota lub srebra). Metal nakładany jest za pomocą specjalnych, płaskich pędzelków.

Nałożony na złoconą ramę (lub inny przedmiot) metal jest polerowany specjalnymi narzędziami polerskimi z agatu. Ich kształt i wielkość umożliwia polerowanie krzywizny o dowolnym profilu.

Pozłotnik posługuje się wyłącznie ręcznymi narzędziami: dłutami, narzędziami polerskimi, piłami, narzędziami ściernymi lub formami do odlewania ornamentów.

Kolejnym stanowiskiem w zawodzie pozłotnika jest galwanizer. Jego praca polega także na nakładaniu warstwy metali (chromu, cynku, miedzi, niklu, srebra lub złota) na różne przedmioty (głównie użytkowe), w celu uzyskania lepszego efektu dekoracyjnego, ochrony przed korozją lub zwiększenia trwałości przedmiotu. W procesie metalizacji wykorzystywane jest zjawisko elektrolizy.

Elektroliza prowadzona jest w wannie galwanicznej wypełnionej elektrolitem (wodnym roztworem soli potrzebnego metalu). Wzbudzony w niej prąd powoduje osadzanie się metalu na przedmiotach zanurzonych w elektrolicie. Przed metalizacją przedmioty są czyszczone i odtłuszczane w specjalnych kąpielach kwasowych i chemicznych. W swojej pracy galwanizer posługuje się specjalistycznym i właściwym tylko temu stanowisku wyposażeniem: wannami galwanicznymi, płytami metalowymi, prądnicą i silnikiem elektrycznym. Coraz częściej proces metalizacji jest nadzorowany i

kontrolowany przez automaty sterowane komputerem. Bez względu na stosowaną technologię galwanizer powinien śledzić przebieg procesu elektrolizy.

Środowisko pracy

materialne środowisko pracy

Pozłotnik pracuje w zakładzie usługowym lub firmie przemysłowej. Miejszem jego pracy jest pracownia rzemiosła artystycznego, warsztat galwanizerski lub wydział produkcyjny w firmie przemysłowej.

Zagrożenie chorobami zawodowymi zależy od specjalizacji; pyły drewna lub kredy oraz zapach klejów w małych zakładach pozłotniczych stanowią pewną uciążliwość, mogą powodować alergie, lecz nie są niebezpieczne. Pewne zagrożenie natomiast może stanowić środowisko pracy galwanizera: kwasy oraz opary kwasów i chemikaliów mogą spowodować nieżyty górnych dróg oddechowych, aż do chronicznych stanów zapalnych włącznie, oraz wywołać alergie. Galwanizer ponadto narażony jest na działanie silnego pola elektrycznego i elektromagnetycznego. Poważnym zagrożeniem jest także hałas powstały w czasie manipulowania płytą z podwieszonymi na niej metalizowanymi przedmiotami.

Podczas pracy pozłotnik przyjmuje czasem nawet przez dłuższy czas wymuszoną pozycję, obciążającą układ kostno-stawowy, kręgosłup, mięśnie, obwodowy układ nerwowy.

Poważnym obciążeniem w pracy rzemieślników pokrywających przedmioty warstwą metalu jest szkodliwe oddziaływanie na wzrok światła odbitego, co może wywołać lub pogłębić posiadaną już wadę wzroku.

Praca galwanizera zaliczana jest do ciężkich fizycznie. Wykonywana jest w pozycji stojącej, ale galwanizer również chodzi oraz manipuluje dużymi i ciężkimi płytami o nieregularnym kształcie. Osoba pracująca na tym stanowisku musi się odznaczać dobrym zdrowiem, powinna być ogólnie sprawna i silna fizycznie.

warunki społeczne

Praca pozłotnika (i galwanizera) ma charakter indywidualny (zarówno w małych zakładach usługowych, jak w przemyśle) i polega na świadczeniu usług. Wymaga więc częstego kontaktu z ludźmi, np. przyjmowanie zlecenia od klienta, współpraca między wydziałami zakładu produkcyjnego itp. Nierzadko pozłotnik (i galwanizer) jest proszony o radę i konsultację lub negocjuje warunki wykonania usługi (m.in. metody, płatności, terminy).

Czasem charakter wykonywanych zajęć, np. projektowanie ornamentu i przyklejanie go do ramy, wymaga koncentracji i skupienia. W takim wypadku rzemieślnik wykonuje swoje prace, gdy zakład jest jeszcze zamknięty.

Pozłotnik (i galwanizer) wykonuje pracę na miejscu - warsztacie. Zdarza się jednak, że zwłaszcza prace pozłotnicze muszą być wykonywane w terenie, np. w kościołach: złocenie sztukaterii, mebli (stalle, ołtarz czy organy). Mogą to być także obiekty świeckie zabytkowe lub współczesne: złocenie elementów wystroju wnętrz (sztukaterie na ścianach i sufitach, monumenty, kominki, duże meble czy ramy obrazów lub luster).

warunki organizacyjne

O tym, jak długo i w jakim czasie powinien pracować rzemieślnik (pozlotnik lub galwanizer) decyduje ilość zleceń. Powszechnie jednak pracuje on około 10-12 godzin, a bywa, że także w dni wolne od pracy. Galwanizer przemysłowy pracuje 8 godzin.

Pozlotnik nosi w pracy ubiór roboczy, galwanizer - ochronny, zabezpieczający przed działaniem kwasów i chemikaliów.

Praca pozlotnika (i galwanizera) jest zrutynizowana i samodzielna. On sam wybiera metody i decyduje o technice pracy. Organizację pracy oraz kolejność czynności wymusza technologia produkcji oraz zaplanowane lub przydzielone na dany dzień zadania.

Galwanizer zatrudniony w firmie odpowiada za maszyny i urządzenia. Pozlotnik (i galwanizer) w zakładzie rzemieślniczym - za powierzone mu przez klienta przedmioty. Większości rzemieślników zależy również na dobrym imieniu firmy.

Wymagania psychologiczne

W zawodzie pozlotnika niezbędne są zdolności plastyczne (rzeźba, projektowanie). Galwanizer powinien wykazywać zdolności i wiedzę techniczną.

Praca pozlotnika wymaga cierpliwości i dokładności, umiejętności skupienia, a zarazem podzielności uwagi. Niektóre czynności są żmudne i monotonne, wymagają precyzji, wielkiej cierpliwości i wyczucia (delikatności). W zawodzie pozlotnika ważna jest spostrzegawczość; im więcej wychwyci błędów w swojej pracy, tym lepsze osiągnie efekty.

Pozlotnik (i galwanizer) często wykonuje jednocześnie różne czynności, odrywa się od pracy (np., gdy przyjdzie klient lub gdy przygotowuje kolejną partię przedmiotów do metalizacji).

W pracy pozlotnika kontakty z ludźmi są częste i niezbędne: przyjmowanie zamówień, doradztwo i konsultowanie (np. jaki typ ramy będzie najbardziej odpowiedni do danego obrazu lub jakim metalem pokryć dany przedmiot, aby uzyskać najlepszy efekt dekoracyjny i zabezpieczający). Pozlotnik (i galwanizer), współpracując z ludźmi, powinien łatwo nawiązywać kontakty, wiedzieć, jak postępować z ludźmi. Ważne jest także, by był przekonujący, elastyczny, ale i stanowczy. Dobrze, jeśli wykazuje inicjatywę zawodową.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

Praca pozlotnika, a zwłaszcza galwanizera, jest ciężka fizycznie. Od kandydata oczekuje się dobrego stanu zdrowia i siły fizycznej. Pozlotnik (i galwanizer) pracuje stojąc, często w wymuszonych, niewygodnych pozycjach, dlatego niezbędne jest, by miał zdrowy układ kostno-stawowy i mięśniowy oraz kręgosłup. Galwanizer, aby mógł swobodnie manipulować dużymi, ciężkimi przedmiotami o nieregularnych kształtach (płyty z podwieszonymi przedmiotami przeznaczonymi do metalizacji) - powinien mieć sprawne i silne ręce oraz dobrą koordynację wzrokowo-ruchową.

W zawodzie pozlotnika niezbędny jest sprawny wzrok (dopuszcza się pracę w szklach

korekcyjnych) oraz sprawność manualna: zręczne i silne ręce i palce, a zarazem wrażliwy dotyk umożliwiający wyczucie na polerowanej powierzchni nierówności, skaz, wybrzuszeń.

Przeciwwskazaniami do pracy w zawodzie są choroby alergiczne i choroby górnych dróg oddechowych.

Możliwość zatrudnienia osób niepełnosprawnych w zawodzie pozłotnika jest ograniczona, choć istnieją pewne możliwości w stosunku do osób z upośledzeniem słuchu: niedosłyszających i niesłyszających, a także głuchoniemych.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Zawodu pozłotnika można wyuczyć się u mistrza cechowego. Wielu rzemieślników trafiło do tego zawodu przez przypadek i zrządzenie losu (np. po odziedziczeniu pracowni), a więc pozłotnictwa uczyli się jako ludzie dorośli, mający zupełnie inny zawód.

Galwanizer powinien mieć wykształcenie co najmniej zawodowe techniczne, a lepiej średnie.

W zawodach rzemieślniczych coraz bardziej przydatna jest też znajomość języków obcych: angielskiego, a zwłaszcza niemieckiego, by porozumieć się z klientami lub producentami stosowanych w pozłotnictwie preparatów i materiałów, wśród których przeważają firmy z Niemiec. Przydatna i niekiedy niezbędna w rzemiośle pozłotniczym jest podstawowa wiedza z zakresu historii sztuki.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

Możliwości awansu pozłotnika praktycznie nie istnieją. Rzemieślnik może zdać egzamin czeladniczy lub mistrzowski (np. właściciel zakładu), co podnosi rangę firmy.

Większe możliwości stwarza praca w zakładach przemysłowych; pogłębiając wiedzę i doświadczenie oraz wykształcenie: szkoła średnia, pomaturalna, wyższe studia, specjalistyczne kursy - pozłotnicy mogą awansować, np. do funkcji majstra, brygadzysty, kierownika zmiany, a nawet wydziału.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

Podjęcie pracy w zawodzie pozłotnika i galwanizera przez osoby dorosłe, do 40 roku życia, są duże. Najłatwiej jest osobom wykonującym podobny zawód, z wykształceniem chemicznym, elektrotechnicznym, po specjalistycznych kursach oraz mającym potrzebne cechy psychiczne: cierpliwość, dokładność, spostrzegawczość oraz warunki fizyczne (siłę, koordynację wzrokowo-ruchową) i dobry stan zdrowia. Granica 40 lat dla pracowników podejmujących lub wznowiających pracę w tym zawodzie wiąże się ze sprawnością psychomotoryczną i możliwościami nauczania się tego zawodu.

Możliwości zatrudnienia

Informacje będą sukcesywnie uzupełniane.

Zawody pokrewne

- stolarz
- technik technologii drewna
- frezer drewna
- inżynier technologii drewna
- galwanizer
- technik chemik
- operator urządzeń do produkcji wyrobów chemicznych
- inżynier chemik

Polecana literatura

Arct S., Grzebalski C., Rzemiosła drzewne, Warszawa, PZWS 1957.

Sadzik T., Klejowe i olejne prace pozłotnicze.

Sitarz C., Metalizowanie chemiczne.

Sitarz C., Podstawy galwanotechniki i urządzenia galwanotechniczne.